

Praksisbasert utdanning

Virkemiddel for å styrke entreprenørskap i rurale områder

Grete Hagebakken, Christian Reimers og Elsa Solstad

Grete Hagebakken, førsteamanuensis, UiT Norges arktiske universitet, Handelshøgskolen

grete.hagebakken@uit.no

Christian Reimers, stipendiat, UiT Norges arktiske universitet, Handelshøgskolen

christian.s.reimers@uit.no

Elsa Solstad, professor, UiT Norges arktiske universitet, Handelshøgskolen

elsa.solstad@uit.no

Entreprenørskap er viktig for utviklingen i rurale regioner fordi det er et stort behov for å skape nye arbeidsplasser. Vår problemstilling er: Hvordan bidrar et akseleratorprogram til å møte behovene til oppstartsbedrifter i rurale regioner? I studien ønsker vi å frembringe et bilde av hvordan bedriftsdeltakere, eiere, prosjektledere og styringsgruppe opplever programmet. Vi konsentrerer oss om følgende tre kategorier: relevans, måloppnåelse og betydning. Studien bygger på data fra observasjoner, intervjuer og dokumenter fra et akseleratorprogram som ble startet i 2016 som et samarbeid mellom et regionalt innovasjons- og konsultentselskap, som er prosjektansvarlige, og ulike industriaktører i denne rurale regionen. Våre funn viser at de involverte gründerbedriftene og støtteapparatet opplever programmet som et viktig bidrag for å styrke entreprenørskap i regionen. Imidlertid viser funnene våre også at det har vært for svak oppfølging etter programmets slutt, samt at det er et tynt kompetanse- og investornettverk i regionen.

Nøkkelord

Entreprenørskap, rurale regioner, praksisbasert utdanning, akselerator

Innledning

Utfordringene i rurale områder

Entreprenørskap handler om den prosessen som individer eller team gjennomgår for å utvikle ny forretningsvirksomhet (Alsos og Ljunggren 2018). Behovet for å skape nye arbeidsplasser er essensielt i dagens moderne arbeidsliv, og entreprenørskap er en nøkkelkompetanse for økonomisk vekst, sysselsetting og personlig utvikling. Det siste tiåret har det vært en sterk utvikling av hjelpeapparatet for å fremme gründeraktivitet. Dette beror på funn som viser at en stor andel nyetablerte bedrifter mislykkes som følge av en opplevd manglende kompetanse og manglende støtte og nettverk (Alsos m.fl. 2014; Clausen, Alsos og Breivik-Meyer 2017).

Entreprenørskap er imidlertid særlig viktig for utviklingen i rurale regioner, der det er et stort behov for å skape nye arbeidsplasser (Xu og Dobson 2019). Slike regioner har typisk mindre entreprenørvirksomhet sammenlignet med urbane områder (Korsgaard, Müller og Tanvig 2015). Dette skyldes kjente utfordringer som befolkningsnedgang, lite kompetanse og få nettverk (NOU 2020: 15). Migrasjon av unge personer under utdanning er også typisk i rurale regioner, referert til som «braindrain» (Kaufmann og Malul 2015). Dette er tilfelle når unge mennesker som søker muligheter i sentrale områder er større enn frekvensen av unge som vender tilbake til sitt fødested (Hytti og

O’Gorman 2004). Gapet mellom sentrum og periferi fremstår som stadig mer tydelig på flere relevante parametere, for eksempel lønns-gap, gap i økonomisk aktivitet og gap når det gjelder entreprenørskap (Lackèus 2016).

Praksisbasert utdanning innen entreprenørskap

Utdanning innen entreprenørskap gis vanligvis på tre forskjellige måter; utdanning *om, for* eller *gjennom* entreprenørskap (Hytti og O’Gorman 2004; O’Connor 2013). Utdanning om entreprenørskap er å lære studentene om entreprenørskap som et økonomisk eller samfunnsmessig konsept eller fenomen. Utdanning for entreprenørskap gjelder opplæring i å utvikle kunnskaper og ferdigheter som gir grunnlag for å starte og drive en virksomhet, f.eks. å lage en forretningsplan. Utdanning gjennom entreprenørskap er det mest krevende virkemidlet ved at man lærer entreprenørskap gjennom å starte opp og drifte sin egen virksomhet.

Det etterspørres mer forskning knyttet til utdanning gjennom entreprenørskap (Lackèus 2016). Som et svar på dette har vi gjennomført en casestudie for å få innsikt i hvordan et akseleratorprogram bidrar til å utvikle bedrifter og individer i rurale områder (Hagebakken, Reimers og Solstad 2021). En akselerator er en versjon av kortvarig praksisbasert entreprenørskapsutdanning der oppstartsselskaper med en viss modenhet deltar (Lange og Johnston 2020). Formålet med programmet er å styrke og intensivere innovasjonsprosessen for oppstartsbedrifter med gode forretningsideer tilpasset markedsmulighetene i en rural kontekst. Vår problemstilling er: Hvordan bidrar et akseleratorprogram til å møte behovene til oppstartsbedrifter i rurale regioner? Inspirert av OECDs (2021) evalueringskriterier knyttet til behovene i rurale regioner har vi vektlagt tre kategorier: relevans, måloppnåelse og betydning.

Våre funn viser at de involverte gründerbedrifteene og støtteapparatet opplever programmet som et viktig bidrag for å styrke entreprenørskap i regionen. Imidlertid er det også preget av for dårlig oppfølging etter programmets slutt, samt at funnene viser at det er et tynt kompetanse- og investornettverk i regionen.

Artikkelen er strukturert på følgende måte: Først beskrives fenomenet entreprenørskap i rurale områder. Deretter beskrives konteksten og metode. Videre presenteres våre empiriske funn, som deretter blir analysert. Til slutt presenteres konklusjonene og studiens bidrag.

Entreprenørskapsutdanning i rurale områder

Akselerator som ett av flere virkemidler

I vår studie definerer vi entreprenørskap som en sosial prosess der individer engasjerer seg i nyskapende økonomisk aktivitet (O’Connor 2013). Definisjonen understreker at det er enkeltpersoner som driver med entreprenøriell aktivitet, med andre ord en vilje til å gjøre noe nytt, til tross for risikoen. Det sosiale systemet er en viktig del av konteksten for aktørene som deltar (Ofteidal, Iakovleva og Foss 2018) og er særlig betydningsfullt når det dreier seg om utdanning gjennom entreprenørskap. Dette betyr å lære gjennom praksis (O’Connor 2013) og ikke bare i en instruksjonsmessig formell læringskontekst.

Entreprenørskapsutdanning gjennom praksisbaserte programmer som pre-inkubatorer, inkubatorer, akseleratorer og forretningsparker er eksempler på organisatoriske løsninger for å lære gjennom praksis (Björklund og Krueger 2016). Hensikten med akseleratorprogram er å hjelpe oppstartsbedrifter til å utvikle både interne og eksterne ressurser, gjennom ulike former for opplæring og støtte over en begrenset tidsperiode. Akseleratorer har dukket opp det siste tiåret og blir sett på som kraftige virkemidler for å styrke entreprenørskap (Hallen, Cohen og Bingham 2020).

Ruralt entreprenørskap

Det har vært en økning når det gjelder forskning om ruralt entreprenørskap, spesielt i Europa de siste tiårene (Gaddefors og Anderson 2019; Longva, Strand og Pasquine 2020). Begrepet ruralt entreprenørskap kan forstås som alle former for entreprenørskap som foregår i områder preget av store distanser og en liten befolkningvekst i forhold til den nasjonale konteksten (Korsgaard, Müller og

Tanvig 2015). Studier viser at entreprenørskapsprogrammer ses som særlig betydningsfulle i rurale regioner dersom en tar hensyn til de særegne trekk og lokale interesser som finnes i disse regionene (Anderson et al. 2020).

Det er viktig å gjøre oppmerksom på at disse regionene også har noen sterke kvaliteter som bør vektlegges. Blant annet påpekes det at sterke uformelle nettverk, lojalitet til stedet og naturgitte ressurser er kvaliteter som bør anvendes i entreprenørskapsprogrammer (Anderson et al. 2020). I tillegg fører langsiktige prosesser med et samarbeid mellom uavhengige private og offentlige aktører til økt robusthet (Xu og Dobson 2019). Å bygge robusthet er av stor betydning i den rurale regionen som utgjør konteksten for vår studie, der kostnadene og risikoen ved å drive virksomhet er høy.

Evaluering av akseleratorprogrammet

Hensikten med effektevaluering er å frembringe et bilde av den sannsynlige endring programmet har medvirket til, sett opp mot alternativet at ingen innsats har blitt gjort (Bredgaard, Drejer og Nielsen 2016). Det blir derfor sentralt at en slik evaluering baseres på tydelige verdier, og at disse verdiene lar seg innfange i evalueringskriterier som er mulig å operasjonalisere. Vi har basert oss på tre av OECDs (2021) evalueringskriterier i vår forskning; relevans, måloppnåelse og betydning.

I vurderingen av programmets relevans, ses det både på tilrettelegging og innhold. Tilrettelegging handler om måten akseleratoren er organisert på, mens innhold dreier seg om det faglige programmet. Måloppnåelse handler om i hvor stor grad man når de formelle målsettingene for programmet. Vi definerer betydning som i hvilken grad programmet har frembrakt eller forventes å frembringe positive eller negative, tiltenkte eller utilsiktede effekter (OECD 2021).

Empirisk kontekst og metode

Denne artikkelen bygger på data fra observasjoner, intervjuer og dokumenter fra et akseleratorprogram i Nord-Norge som ble startet i 2016. Det oppsto et samarbeid mellom et regionalt innovasjons- og konsulentselskap, som er prosjektansvarlige og finansieres av nasjonale og internasjonale industribedrifter lokalisert i Nord-Norge. Siktemålet til programmet er å styrke og intensivere innovasjonsprosessen i regionen gjennom å gjennomføre en intensiv praksisbasert entreprenørskapsutdanning til aktuelle oppstartsbedrifter. Programmet skal bidra til å løfte en region som preges av at unge mennesker flytter ut av regionen til mer urbane områder på jakt etter muligheter. Regionen er også preget av vanskelige logistiske forhold, utfordrende klimamønstre, tynt befolket kompetanse, få ressursnettverk og et begrenset utvalg forretningsfelt.

Programmet starter med en rekrutteringsprosess som foregår hver høst, der 30–40 søkere deltar på en workshop som resulterer i at 10 til 20 av oppstartsbedriftene velges ut av representanter for innovasjons- og konsulentselskapet. Kriteriene er originalitet, levedyktighet og potensiale for arbeidsplasser i regionen. Programmet strekker seg over seks måneder, inkludert en oppstartssamling like før jul, med søkelys på teampresentasjoner, idéutvikling og tilbakemeldinger fra investorer. Det neste seminaret finner sted på våren, der teamarbeid, nettverksbygging og presentasjoner vektlegges. Den siste delen er «Demo Day» på sommeren, hvor alle bedriftene presenterer sine ideer foran et panel av investorer. I denne seks månedersperioden følger mentorer oppstartsbedriftene tett gjennom individuell veiledning, og de har også tilgang til en allsidig gruppe ekspertrådgivere.

Vi samlet inn kvalitative data vedrørende de tre første årskullene med oppstart i 2016 til 2019. I tillegg deltok en av forskerne på en workshop i november 2019, og to forskere observatører på Demo Day i juni 2019 og 2020. Observasjonsarbeidet ga en forståelse av hva som foregår i programmet. Vi gjennomførte intervjuer i første kvartal 2020 av fire i prosjektteamet, to representanter for styringsgruppen, to representanter for eieren og til sammen 13 informanter fra de tre første årskull av bedrifter. Intervjuene ga en dypere innsikt i hvordan både deltakerbedriftene og de som leder og bidrar til akseleratoren opplever programmet.

Totalt ble det gjennomført 21 semistrukturerte intervjuer ved hjelp av en intervjuguide for bedriftsdeltakere og en intervjuguide for styringsgruppe/eiere/prosjektledere. Spørsmålene ble operasjonalisert etter begrepene relevans, måloppnåelse og betydning. Eksempler på spørsmål som ble stilt til bedriftsrepresentanter var: «Har programmet hatt betydning for din bedrift – på hvilken måte? Ville du anbefale andre oppstartsbedrifter å delta på programmet? Brukte du nettverket som ble stilt til

rådighet under samlingene?» Eksempel på spørsmål til prosjektledelse/styringsgruppe/eiere var: «Har organiseringen av programmet vært god? Er aktiviteten i tråd med de mål som er satt? Har målene med programmet blitt nådd?»

Hvert intervju varte mellom ½ og 1 time, og intervjuene ble gjennomført ansikt-til-ansikt eller digitalt. Vi kodet dataene våre i dataprogrammet Nvivo ut fra følgende hovedtemaer: Relevans, måloppnåelse og betydning. Dataene ble først gjennomgått individuelt av forskerne, og deretter ble funnene sammenlignet for å skaffe innsikt i informantenes oppfatninger av akseleratorens bidrag i dette området. Våre data ble validert ved at funnene ble presentert og gjenkjent av prosjekteiere og prosjektledere. Norsk senter for forskningsdata ga etisk godkjenning. En begrensning med vår studie er at vi kun har studert et akseleratorprogram, og at flere av de bedriftene som var med i programmet ikke hadde mulighet til å delta som informanter.

Empiriske funn

Vi har valgt å presentere funnene etter OECDs (2021) evalueringskriterier; relevans, måloppnåelse og betydning.

Relevans – passer programmets aktiviteter til målgruppens behov?

Flere av informantene hadde et positivt bilde av programmets organisering.

Med disse tre fasene [oppstartssamling, seminar på våren og Demo Day], med en utsilingsfase i starten og når de er inne i den siste seksmånedersfasen, da er mitt inntrykk at de får veldig god oppfølging i den fasen, og jeg var selv på flere av de møtene og seminarene under programmets gang, og det virket veldig bra. (representant for styringsgruppe)

Særlig ble verdien av fysiske møteplasser trukket frem som positivt, til tross for store geografiske avstander:

... så det å ha tre til fire samlinger over en ni måneders periode er vel det vi syntes fungerer best. Og det er jo en stor verdi å møte fysisk og ikke ha de over Skype. (eier)

Et annet funn i forhold til tilrettelegging var antallet bedrifter som ble tatt opp som deltakere, der det ett av årene var 20 bedrifter, som var dobbelt så mange som de andre årene. Informantene mente at det store antallet bedrifter hadde medført ujevn modenhet for de som var rekruttert og for mange bedrifter å følge opp. En av bedriftsinformantene uttalte følgende i denne sammenheng:

... det er utfordrende når det er ulike nivåer og ulike kunnskapsnivåer, hva er det man trenger, og da er det vanskelig å lage felles opplegg [...]. (bedriftsinformant)

Dette viser behovet for en sterkere siling av deltagende bedrifter, samt en forpliktelse til å delta og levere for de som rekrutteres.

De tok ikke til seg noe av det som coachene sa og bare kjørte sin greie. Og da mener jeg at det må komme med et ansvar å få være med på et slikt program. Det er helt gratis for foretakene og da må man oppfylle noen krav, og gjør man ikke det får man ikke pitche heller. (prosjektledelse)

Programmets innhold avgrenses til hvordan informantene opplevde det faglige programmet på samlingene, som besto av plenumsforedrag, trening på «pitching», jobbing med forretningsmodell (Business Model Canvas) og møter med mentorer og investorer. Bedriftsinformantene trakk frem nytten av en god struktur med konkrete arbeidsoppgaver mellom samlingene:

Det har betydd veldig mye, det ga oss rakettfart ... (bedriftsinformant)

Imidlertid ble plenumsforedrag opplevd som mindre lærerikt enn personlig oppfølging og mer nettverksrelaterte aktiviteter. En eierrepresentant var også kritisk til omfanget av pitching:

Det var for mye pitching, det var det. Det var heller ikke fokus på at det skulle være investorpitch, så det var mange som egentlig hadde den samme pitchen fra den ene workshopen til den andre, så der kunne vi gjort en bedre jobb rett og slett. Hva er det vi vil høre og vil ha fokus på, hvordan skal den være satt sammen. Det var for mye pitching, og folk hadde hørt pitchen før og når det tar to timer så blir det for mye. (eier)

Flere bedriftsinformanter vektla den personlige oppfølgingen mer:

... Jeg synes at en av de tingene som var nyttig for oss var de gangene vi fikk sitte med en rådgiver og diskutert litt. Og kanskje den litt mer personlige oppfølgingen [...] (bedriftsinformant)

Derimot var det større felles entusiasme knyttet til opplæring og bruk av en visuell forretningsplan (Business Model Canvas). I løpet av samlingene fikk bedriftene en innføring i modellen og mulighet til å utvikle denne i samarbeid med mentor. Andre bedriftsinformanter påpekte at det på grunn av store forskjeller i modenhet i bedriftene, ble innholdet mindre relevant for alle:

Ja, altså, noe av det er selvfølgelig bra for de ferske som ikke kan noen ting. Da er det greit å gå igjennom businesscanvas [...]. Det er mange som kan de tingene der, og da må man ta høyde for at det finnes begge deler. At det finnes kompetanse, og at ikke alle som er med er helt uerfaren og ikke aner noen ting. (bedriftsinformant)

Mentorordningen var en annen sentral del av innholdet i programmet. Hver bedrift fikk en fast mentor i 40–50 timer som var tilgjengelig både under og mellom samlinger. Informanter fra styringsgruppe/eierne/prosjektledelse mente at det etter hvert fungerte:

De to siste årene har vi funnet en god form, så jeg tenker at det er et bra faglig innhold og jeg tror at vi er bedre og hardere i år på å følge opp bedriftene, og de mentorene som får hver bedrift er flinkere til å være tettere på. Og vi er også sånn at det er ikke så personfokustert heller, at vi kan hente hjelp fra resten av teamet (...), at vi altså deler på å utnytte den samlede kompetansen opp mot bedriftene. (prosjektledelse)

Informanter fra bedriftene opplevde også mentorordningen som en verdifull del av programmet:

Jeg synes de gjorde en bra jobb. God energi, godt engasjement og mye erfaring. (bedriftsinformant)

Imidlertid var det ulike synspunkter på hvor godt ordningen hadde fungert. Noen bedriftsinformanter opplevde at de hadde fått tildelt en dyktig mentor, men at interessen og entusiasmen rundt deres prosjekt ikke ble opplevd som like stor hos mentoren.

Oppsummert viser dataene at både de bedrifter som hadde kommet lengst og de med umodne ideer hadde de største utfordringene med fellesaktivitetene. I lys av dette, er det forståelig at bedriftsinformantene stort sett var samstemte i at den individuelle oppfølgingen hadde størst nytte på samlingene, og at de kunne ønske seg mer tid til dette.

Måloppnåelse – oppnår programmet målsettingene sine?

Flere av de ansvarlige for programmet var opptatt av å forenkle målsettingen ved å trekke frem at det først og fremst handler om å være en fødselshjelper for gründere med tilknytning til regionen og det unike med en akselerator i forhold til det mer etablerte inkubatortilbudet som finnes. For eksempel uttrykkes det på følgende vis:

Formålet er jo å få opp flere gründerbedrifter i regionen. Og som akselerator skal man bidra til at en bedrift kommer kjappere opp og står, derfor navnet akselerator. (eier)

Flere viste til de interne evalueringene som var gjort underveis i gjennomføringen og opplevde at måloppnåelsen var god på grunn av positive tilbakemeldinger. I dette skriftlige materialet fremkommer det at i gjennomsnitt er 95 % av bedriftene generelt tilfreds med utbyttet av deltakelsen. Dette ble bekreftet av bedriftsinformanter:

Det er så robust og profesjonelt satt opp, så det har jo en effekt på den gründeren som er med i programmet, men det har også en indirekte effekt på hele samfunnet. (bedriftsinformant)

Gjennom intervjuene kom det frem at den viktigste motivasjon med deltakelsen var å bygge opp noe eget og å ha styring over hvordan de vil ha egen arbeidsplass. De var opptatt av at programmet kunne bidra til å overleve den kritiske oppstartsfasen:

... det er vel det det handler om når man er gründer, og at man starter med at man ønsker å overleve i den kritiske fasen hvor man vet at mange går på en smell og legger ned. Så det var mitt eneste mål i begynnelsen, å kunne leve av å drive mitt eget firma. (bedriftsinformant)

De programansvarlige trakk frem at det er viktig å være realistisk i forhold til antall bedrifter som klarer å overleve i det lange løp. Bidraget til programmet er å støtte gode bedrifter, men også bidra til å avklare hvilke bedrifter som ikke har et reelt potensial. En av bedriftene som ble nedlagt etter programslutt var også fornøyd fordi programdeltagelsen var en pådriver for å nå en konklusjon om nedleggelse mye tidligere enn om de ikke hadde deltatt.

Oppsummert viser funnene at informantene hadde et nøkternt forhold til å få et stort antall bedrifter investeringsklare og drivverdige etter et halvår. De viser til at andre suksesskriterier som læring, nettverk og tidlig avklaring også er viktige faktorer som må fremheves ved vurdering av måloppnåelse.

Betydning – hvilken forskjell utgjør programmet?

Flere av informantene var opptatt av betydningen programmet hadde for utvikling av regionen, her representert med følgende sitat fra prosjektledelsen:

... Programmet bidrar til å løse problemene ved å skape attraktive arbeidsplasser, som kan få de som reiser og tar utdanning til å søke jobber [i denne rurale regionen], og at de som starter faktisk kan lykkes fordi de får inn kompetent kapital. (prosjektledelse)

Både informantene fra bedriftseierne, styringsgruppen og prosjektledelsen mente at programmet har hatt betydning for kompetansepåfyll for de som deltok i programmet. Flere av bedriftsinformantene bekreftet at de fortsatt hadde nytte av verktøyene som ble benyttet i programmet, og nettverksbygging var også en tydelig gevinst med deltakelsen.

Jeg har fortsatt kontakt med flere. Det er det som er at det er så få gründerne i Nord-Norge, så når man finner likesinnede så må man nesten bare tviholde på dem. Jeg har faktisk kontakt med overraskende mange. (bedriftsinformant)

På spørsmål om oppfølging etter programmet var ferdig, svarte flere av bedriftsinformantene at de ble overlatt til seg selv og savnet mer oppfølging fra de som ledet programmet:

Men ikke noe offisiell oppfølging. (bedriftsinformant)

Det fremkom også gjennom intervjuene at det var vanskelig å finne investorer som kunne delta i bedriftsutviklingen:

... Investorene har vi verken hørt eller sett noe til. (bedriftsinformant)

Oppsummert viser funnene at informantene opplevde at programmet har vært viktig for utvikling av gründerne i regionen. Programmet har særlig bidratt til kompetansepåfyll og personlig utvikling, men

det savnes en bedre oppfølging etter programmets slutt. I tillegg ble det opplevd som vanskelig å finne investorer, som følger av få investoraktører i regionen.

Diskusjon

Denne artikkelen handler om hvordan et akseleratorprogram bidrar til å møte behovene til oppstartsbedrifter i rurale regioner. Funnene viser at programmet faller inn under konseptet utdanning gjennom entreprenørskap (Hytti og O’Gorman 2004; O’Connor 2013). Studien bekrefter at de involverte i programmet opplever det som et vesentlig bidrag til å styrke entreprenørskap i regionen. Samarbeidet mellom private og offentlige bidragsytere på ulike nivå har også bidratt til å styrke det lokale/regionale gründermiljøet.

Vår case er et godt eksempel på et praksisbasert program (Hytti og O’Gorman 2004; Lange og Johnston 2020), der entreprenørskapsutdanning og regional innsats kombineres for å styrke regionen. Denne innsatsen gjenspeiler seg i et bredt spekter av aktiviteter som f.eks. mentorordning, nettverksbygging og samlinger som muliggjør kunnskapsdeling og refleksjon. Et slikt samarbeid mellom aktørene kan bygge og opprettholde et gründermiljø som kan motvirke «braindrain» (Kaufmann og Malul 2015; O’Connor 2013).

Gjennom programmet brukte deltakerne en stor del av tiden til å arbeide med egne ideer. Selv om flere informanter poengterte at den individuelle veiledningen var det viktigste elementet, satte alle bedriftsinformantene også pris på nettverksbygging som gis ved deltakelse. De uttalte at den sosiale konteksten var en kjærkommen endring fra deres daglige situasjoner. Dette kan vi se i sammenheng med at programmet var en arena der deltakerne fikk reflektere sammen med andre (Neck og Greene 2011; Oftedal, Iakovleva og Foss 2018). Plenumsaktivitetene og pitch-øktene ble ikke ansett som like verdifulle av alle bedriftsinformantene. Et sentralt funn er at de minst modne bedriftene hadde mest nytte av seminarene, inkludert forelesninger, pitch-økter og den sosiale arenaen.

En utfordring som klart kom frem gjennom intervjuene knytter seg til hvordan man skal innrette programmet. Dette knytter seg blant annet til modenhet når det gjelder forretningsideer. Flere av informantene hevdet at den heterogene karakteren – både når det gjelder modenhet og sektor – til deltakende oppstartsbedrifter spiller en negativ rolle i deres opplevelse av relevans når det gjelder den første utviklingsfasen, selv om den praksisbaserte tilnærmingen til entreprenørskapsutdanning favoriserer mangfold og ideer på tvers av kontekster (Hytti og O’Gorman 2004; Neck og Greene 2011).

Som tidligere nevnt var oppfølgingen etter endt program vilkårlig. Noen oppstartsbedrifter hadde etablert gode nettverk blant alle involverte aktører i programmet, inkludert styringsgruppen/eierne/prosjektledelsen og investorer. Andre oppstartsbedrifter opplevde lite nettverk og lite støtte etter at programmet var avsluttet. Dette indikerer at det langsiktige ansvaret for å opprettholde et etablert nettverk faller på de enkelte deltakerbedrifter. Vårt poeng er at forretningsideene som ikke følges opp gjennom støtte og nettverk i etterkant, kan «tvinge» unge entreprenører til å flytte til mer sentrale strøk. Det tilgjengelige investornettverket var lite til stede i programmet. Hvis formålet med entreprenørskapsutdanningen er regional utvikling, eller redusere «braindrain» (Hytti og O’Gorman 2004), er jakten på geografisk forankret risikovillig kapital enda viktigere. Flere av oppstartsbedriftene i vår case fant investorer i mer sentrale strøk, noe som medførte at de flyttet virksomheten.

Konklusjon

Studien bidrar til forskningsfeltet på tre måter. For det første bidrar studien til en bedre forståelse av hvordan et akseleratorprogram oppleves i en rural kontekst. Dette kan gi innspill til utforming av hvordan man politisk kan bidra til entreprenørskap i rurale områder. For det andre bidrar studien vår til kunnskap om hvordan et akseleratorprogram, initiert og finansiert av industrien og ikke av forsknings- eller læringsinstitusjoner, hjelper oppstartsbedrifter i en rural sammenheng. For det tredje bidrar studien til praktisk innsikt i hvordan utdanning gjennom entreprenørskap organiseres og gjennomføres, samt om mulige forbedringsområder i fortsettelsen.

Basert på funnene i studien kan vi konkludere med at helhetsinntrykket er at informantene opplever programmet som relevant og effektivt, samtidig som det er rom for forbedringer. Et mulig tiltak vil være å søke etter bedrifter med mer likhet i modenhet for å skape større treffsikkerhet med hensyn til programinnhold. Et annet poeng er å tilpasse ideer til de sterke trekkene ved det regionale næringslivet, som for eksempel bransje, nettverk og investorer. I tillegg vil oppfølging i etterkant av programmet gjennom en form for alumni-ordning ivareta et mer langsiktig samarbeid og nettverk mellom relevante aktører i denne rurale regionen. Et siste funn handler om behovet for større tilgang til lokalt forankrede investorer og økt risikovillig kapital slik at gründerbedrifter med kvalitet får en reell økonomisk mulighet til å realisere sine ideer.

Oppsummert kan vi si at akseleratorprogrammet oppleves som et verdifullt virkemiddel i denne rurale regionen. Samtidig ligger det et potensial for å tilpasse et akseleratorprogram enda sterkere til regionens særegne styrker og karakteristikk. En mindre generisk tilnærming i forhold til sektor og geografisk lokalisering kan muligens bidra til sterkere forankring og mer robust tilhørighet i det lange løp for deltakende bedrifter. Ut fra våre funn anbefaler vi mer forskning på praksisbasert utdanning i rurale områder.

Referanser

- Alsos, Gry A., Tommy H. Clausen, , Espen J. Isaksen og Bjørn W. Åmo. 2014. *Global Entrepreneurship Monitor – Entreprenørskap i Norge 2014*. Nord Universitet.
- Alsos, Gry A. og Elisabeth Ljunggren. 2018. «Betydningen av innovasjon og entreprenørskap i norsk arbeidsliv – kunnskapsstatus og veien videre.» *Søkelys på arbeidslivet* 35 (3): 138–153. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-7989-2018-03-01>
- Anderson, Rei, G., Carla Mascarenhas, Carla S.E. Marques, Vitor Braga og Marisa Ferreira. 2020. «Mentoring entrepreneurship in a rural territory – A qualitative exploration of an entrepreneurship program for rural areas.» *Journal of Rural Studies* 8 (78): 314–324. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.06.038>
- Björklund, Tia A. og Norris F. Krueger. 2016. «Generating resources through co-evolution of entrepreneurs and ecosystems.» *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy* 10 (4): 477–498. <https://doi.org/10.1108/JEC-10-2016-063>
- Bredgaard, Thomas, Ina Drejer og Kristian Nielsen. 2016. «Målutfyllingsevaluering og effektevaluering.» I *Evaluering af offentlig politik og administration* redigert av Thomas Bredgaard, 283–306. København: Hans Reitzels Forlag.
- Clausen, Tommy, H., Gry A. Alsos og Marit B. Meyer. 2017. «De gode hjelperne. En studie av inkubatorbedrifters økosystem.» *Magma* 20 (8): 52–60. <https://www.magma.no/de-gode-hjelperne>
- Gaddefors, Johan og Alistair R. Anderson. 2019. «Romancing the Rural: Reconceptualizing Rural Entrepreneurship as Engagement with Context(s).» *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation* 20 (3): 159–169. <https://doi.org/10.1177%2F1465750318785545>
- Hagebakken, Grete, Christian Reimers og Elsa Solstad. 2021. «Entrepreneurship Education as a Strategy to Build Regional Sustainability.» *Sustainability* 13, 2529. <https://doi.org/10.3390/su13052529>
- Hallen, Benjamin L., Susan L. Cohen og Christopher B. Bingham. 2020. «Do Accelerators Work? If so, How?» *Organization Science* 31 (2): 378–414. <https://doi.org/10.1287/orsc.2019.1304>
- Hytti, Ulla og Colm O’Gorman. 2004. «What is ‘Enterprise Education’? An Analysis of the Objectives and Methods of Enterprise Education Programmes in Four European Countries.» *Education + Training* 46 (1): 11–23. <https://doi.org/10.1108/00400910410518188>
- Kaufmann, Dan og Miki Malul. 2015. «The Dynamic Brain Drain of Entrepreneurs in Peripheral Regions.» *European Planning Studies* 23 (7): 1345–1356. <https://doi.org/10.1080/09654313.2014.929639>
- Korsgaard, Steffen, Sabine Müller og Hanne W. Tanvig. 2015. «Rural Entrepreneurship or Entrepreneurship in the Rural—Between Place and Space.» *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research* 21 (1): 5–26. <https://doi.org/10.1108/IJEBR-11-2013-0205>

- Lackèus, Martin. 2016. «Value Creation as Educational Practice: Towards a New Educational Philosophy grounded in Entrepreneurship?» Ph.D. Thesis, Gothenburg: Chalmers Tekniska Högskola.
- Lange, Ginger. S. og Westly J. Johnston. 2020. «The Value of Business Accelerators and Incubators—An Entrepreneur’s Perspective.» *Journal of Business & Industrial Marketing* 35 (10): 1563–1572. <https://doi.org/10.1108/JBIM-01-2019-0024>
- Longva Kjersti, Øyvind Strand og Mark Pasquine. 2020. «Entrepreneurship Education as an Arena for Career Reflection: The Shift of Students' Career Preferences after a Business Planning Course.» *Education + Training* 62 (7/8): 877–896. <https://doi.org/10.1108/ET-08-2019-0187>
- Neck, Heidi M. og Patricia G. Greene. 2011. «Entrepreneurship Education: Known Worlds and New Frontiers.» *Journal of Small Business Management* 49 (1): 55–70. <https://doi.org/10.1111/j.1540-627X.2010.00314.x>
- NOU 2020: 15. *Det handler om Norge. Bærekraft i hele landet. Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-15/id2788079/>
- O’Connor, Allan. 2013. «A Conceptual Framework for Entrepreneurship Education Policy: Meeting Government and Economic Purposes.» *Journal of Business Venturing* 28 (4): 546–563. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2012.07.003>
- OECD. 2021. «Better Criteria for Better Evaluation: Revised Evaluation Criteria Definitions and Principles for Use.» <http://www.oecd.org/dac/evaluation/revised-evaluation-criteria-dec-2019.pdf>
- Oftedal Elin, M., Tatiana, A. Iakovleva og Lene Foss. 2018. «University Context Matter: An Institutional Perspective on Entrepreneurial Intentions of Students. » *Education + Training* 60 (7/8): 873–890. <https://doi.org/10.1108/ET-06-2016-0098>
- Xu, Zima og Stephen Dobson. 2019. «Challenges of Building Entrepreneurial Ecosystems in Peripheral Places.» *Journal of Entrepreneurship and Public Policy* 8 (3), 408–430. <https://doi.org/10.1108/JEPP-03-2019-0023>